

PERŐCSÉNY ÚJ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

V. KÖTET – ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

TSZT, SZT és HÉSZ KIDOLGOZÁSÁHOZ SZÜKSÉGES TARTALOMMAL

Pro Régió Ügynökség

2021. április 25.

Frissítve: 2022. október

MEGBÍZÓ

Perócsény Község Önkormányzata

Cím: 2637 Perócsény, Diófa u. 13.

Tel.: (+36-27) 365-136, (+36-27) 587-531

Fax: (+36-27) 587-530

E-mail: perocseny@freemail.hu

Honlap: <https://perocseny.hu/>

GENERÁLTERVEZŐ

Pro Régió Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság

Cím: 1071 Budapest, Városligeti Fásor 47-49.

Tel.: (1) 951-1438

E-mail: proregio@proregio.hu

Honlap: <http://www.proregio.hu>

SZAKÁGI TERVEZŐ

Régészet, örökségvédelem

Jankovics Norbert

Cím: 8000 Székesfehérvár, Sarló u. 27.

Tel.: +36202856550

E-mail: norbert.jankovics@gmail.com

A tervdokumentáció a Pro Régió Nonprofit Kft. tulajdona, a tervezők szellemi terméke, amelyet csak a Megrendelő, a szerződésben, illetőleg a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényben foglaltak szerint használhat fel.

ALÁÍRÓLAP

MEGRENDELŐ

PERŐCSÉNY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Együd László	polgármester	Perőcsény Község Önk.
Bóna Olga	aljegyző	Perőcsény Község Önk.
Kovács Beáta	főépítész	Perőcsény Község Önk.

GENERÁLTERVEZŐ

PRO RÉGIÓ NONPROFIT KÖZHASZNÚ KFT.

Dr. Gordos Tamás	szakmai igazgató	Pro Régió Nonprofit Kft. gordos.tamas@proregio.hu
------------------	------------------	--

TERVEZŐ

Gutai Berta településmérnök		településtervező TT/1 01-4858	Pro Régió Nonprofit Kft. gutai.bertha@proregio.hu
Dr. Mérei András geográfus		tervező munkatársa	Pro Régió Nonprofit Kft. merai.andras@proregio.hu
Bóta-Bachraty Zsófia okl. építésmérnök		tervező gyakornok	Pro Régió Nonprofit Kft. bota-bachraty.zsofia@proregio.hu
Mészáros Dóra okl. településmérnök		tervező gyakornok	Pro Régió Nonprofit Kft. meszaros.dora@proregio.hu
Szrakity Marianna okl. településmérnök		tervező gyakornok	Pro Régió Nonprofit Kft. szrakity.marianna@proregio.hu
Kovács Regő Kevin		tervező munkatársa	Pro Régió Nonprofit Kft. kovacs.rego@proregio.hu

<p>Fábián Sára okl. tájépítész mérnök, városépítési-, városgazdálkodási szakmérnök</p> 	<p>tájtervezés, zöldfelület, környezetvédelem TK 01-5251</p>	<p>Pro Régió Nonprofit Kft. fabian.sara@proregio.hu</p>
<p>Heckenast Judit okl. közlekedésmérnök</p> 	<p>közlekedéstervező K1d-1 01-5295</p>	<p>Heckenast & Heckenast Bt. j.heckenast@gmail.com</p>
<p>Halász Adrienn közműtervező</p> 	<p>energia közmű és víziközmű tervező TV, TE 01-12277</p>	<p>Közműhely Mérnöki Szolgáltató Kft. kozmuhelykft@gmail.com</p>
<p>Orosz István okl. villamosmérnök</p> 	<p>elektronikus hírközlési tervező TH 01-67717</p>	<p>Orosz István Péter EV orosz.istvan@gmail.com</p>
<p>Jankovics Norbert okl. régész, okl. művészettörténész</p> 	<p>régész, művészettörténész, műemléki szakértő 21-0016</p>	<p>Jankovics Norbert EV norbert.jankovics@gmail.com</p>

TARTALOMJEGYZÉK

I. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT	6
I.1 A település történeti leírása.....	6
I.2 A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület esetén terepbejárással	8
I.3 A védett műemléki értékek települési értékleltára	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
I.3.1 Világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek	10
I.3.2 Országos építészeti örökség elemei.....	10
I.4 Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek.....	13
I.5 A helyi építészeti örökség települési értékleltára.....	18
I.5.1 Településszerkezet, telekstruktúra és utcavonal-vezetés, utcakép és részletei, egyéb településkarakter elemek, építményrészletek, alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás	18
I.5.2 Vámosmikola 9/2018. (IX.10) önkormányzati rendelete a településképvédelméről.....	23
I.5.3 Táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet.....	23
II. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE	HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.
II.1 A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások és hatásainak ismertetése	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.1.1. A változások hatásai, régészeti örökségre gyakorolt hatás	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.1.2. A változások hatásai, történeti településre, a táj- és településszerkezetre	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.1.3. A változások hatása a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.1.4. Komplex módosítások.....	26
III.1.5. Szabályozási vonalakat érintő módosítások, hatásuk.....	32
III.1.6. Építési övezetek eseti változásai, hatásuk	31
III. AZ ÉRTÉKVÉDELMI TERV	33
III.1 Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények.....	33
III.1.1 Terület karakterének megőrzése	33
III.2 Az önkormányzati feladatok meghatározása	34

IV. MELLÉKLETEK..... 37

IV.1 Perőcsény község területére vonatkozó nyilvántartott műemlékek adatszolgáltatása **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

I. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

I.1 A település történeti leírása

Perőcsény az Ipoly mentén, a Börzsöny északi lábánál, a folyó ártere feletti alacsony dombokon szétterülő kistelepülés. A falu változatos felszínét az Orzsányi- vagy Perőcsényi-patak ágai által vájt formák alakították ki. A település központjától délkeletre fekvő külterülete a Börzsöny legmagasabb pontja. A terület vízgazdagsága, a kiterjedt erdő, a védelemre alkalmas hegyvonulatok közelsége a kezdetektől vonzotta a megtelepülő embert: a falu környezetében a bronzkortól folyamatosan kimutatható a jelenléte.

A régészeti adatok tanúsága szerint a mai külterületen több Árpád-kori település is létezett, Perőcsény falu előzménye az egykori „Pereuchean” lehetett. Az Árpád-kor elején, a 11. században, a falvakat szemben a később jellemző állandósággal még sokáig „mozgó” településként kell elképzelni, amelynek lakossága egy adott területen vándorolt. Ebből a költözési útvonalból alakult ki később a falvak külterülete. A helyhez kötöttséget 1100 tájától egyre inkább a templom és a temető jelentette, amely azután a falu szakrális, eszmei és igazgatási központjává vált. A település első írásos említése egy 14. században átírt, 13. század közepi eredetű oklevélre vezethető vissza. „Possessio Preuchen” Hont vár tartozékként ezután többször szerepelt oklevelekben. A Pusztatemplom-Lápa dűlőben (Felső)Orzsány a 14. századig létező másik település volt, amelynek temploma romosan még a 18. században is állt.

A falu külterületén három jelentős erődítésvan is megfigyelhető. A Halyagosnak nevezett földvár bronzkori eredetű, de Árpád-kori hasznosításának is vannak régészeti nyomai. A Jancsi-hegyen lévő maradványok korhatározása nem megoldott, de valószínűleg késő Árpád-kori építésű kisvárról van szó. Salgóvár története jobban adatolható. A 13. században épített vár a 16. század elejéig előfordul forrásokban. A Börzsöny feletti uralom megszilárdítása a lévai váruralalom létrehozásával ért véget, Salgóvárat a 1424-ben lerombolták, és ezt követően elpusztult erődítésként emlegették. A Börzsöny északi részén a későközépkorban jelentős fémbányászat folyt, amely valószínűleg Perőcsény határára is kiterjedt. A település középkori jelentőségét mutatja, hogy a 15. században vásárhelyként funkcionált, sőt nyilvános perbe hívás helyszíne is volt. Temploma a pápai tizedjegyzékekben nem szerepel, egyházára vonatkozó első írásos adat viszonylag kései, 1469-ben György nevű plébánosát említik. 1542-ben akkori plébánosa egy forint és 65 dénár tizedet fizetett. Pázmány Péter Appendixe szerint még 1629-ben is volt papja. A középkori templom a falu központi részén, magaslaton állt, tornya, és egyes részletei a református templomba foglalva maradtak fenn.

A középkor nyugodt évszázadainak a török hódoltság vetett véget. Az Ipoly völgye természetes határként gyakran a hadi események útjába esett, lakossága hosszan szenvedett a kettős adóztatástól. A 16. század közepétől egyrészt, mint Léva várának tartozéka a királyi Magyarország széle volt, másrészt a 16. század második felében, és a 17. század harmadik negyedében a törökök a saját uralmukat is viszonylag stabilan fenntartották. Perőcsény ennek ellenére sem néptelenedett el soha. A falu lakosságának többsége már a 16. század végétől református lehetett.

A 17. század végén Léva birtoklásával együtt került a település az Esterházy-család hercegi ágához, akik nagy szabású reorganizációt hajtottak végre. A többi, birtokukba került falu német, katolikus lakossággal való újratelepítésével szemben Perőcsényben vegyes, katolikus és református, de az utóbbi

többséggel jellemezhető közösség jött létre, részben magyar, részben szlovák családokból. Az 1715. évi összeírásban Perőcsényt már oppidumnak nevezték. Perőcsény, a vámosmikolai uradalommal együtt 1875-ben került az Esterházyaktól a Baráthi Huszár család birtokába. Az újkorban a lakosság megélhetését a földművelés és állattartás mellett az erdőművelés biztosította.

Perőcsény 1923-ig tartozott Hont vármegyéhez, majd ennek Magyarországon maradt részét összevonták Nógráddal. Az 1950-es megyerendezéskor került Pest megyéhez. A szocializmus idején Vámosmikola közös tanács székhelyéhez tartozott Tésával együtt. A szocialista termelőszövetkezetnek volt központja Perőcsényben is, amelyet a 20. század második felében a boggyósgyümölcs-termesztés dominanciája jellemezte.

A település képét meghatározó természeti tényezők, különösen az Ipoly és a Orzsányi- vagy Perőcsényi-patak által meghatározott dombhátak a kora középkor óta lényegében nem változtak. Az ősi, falusias településmagot a patak kanyarulataihoz igazodó utcák közül a mai Kossuth-Ady E. utca, a Felszabadulás tér jelentik, a Börzsönyi a Hegyalja, és a Rákóczi utcák határolják. A terület központja a Felszabadulás tér és a Kossuth utca határán álló, középkori eredetű református templom volt.

1. ábra: Perőcsény (II. katonai felmérés)
Forrás: Mapire

A falu szabálytalan, csaknem halmazos jellegű középső részét egyes szakaszokon szalagtelkes beépítés kíséri, az oldalhatáron állnak a hosszú, olykor többszortatúvá bővített házak. A beltelkek a felszíni formák miatt elég kicsik. A történeti térképek tanúsága szerint a kora újkori viszonyok nagyon sokáig változatlanok maradtak. A 20. század közepe után a mai Ady Endre utca vonaláról nyugatra, Vámosmikola irányába, és a falu másik oldalán, a Kossuth utcától keletre újabb településrészek jöttek létre. A kertvárosias beépítésű lakóterületek szabályos kiosztású telekrendszerrel és utcahálózattal rendelkeznek.

I.2 A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület esetén terepbejárással

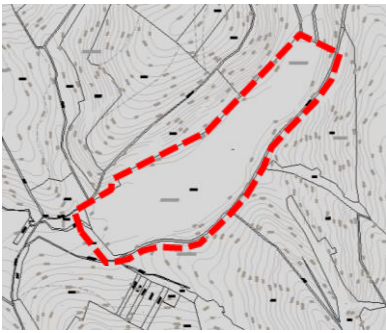
Újonnan beépítésre szánt területek

M2 (érintett helyrajzi számok: 036/3)	
	<p>Az érintett régészeti lelőhely azonosítója: 11095. A vizsgált terület a belterülettől északra, a 1201 jelű út mellett, az üzemelő gazdasági terület és a belterületre bevezető út közelében helyezkedik el. Az alaptérkép szerint a telek kivett, telephely funkciójú. A terület jelenleg mezőgazdasági termelés alatt áll, a telek délnyugati sarkán kőkerítés romja látható. A kivett terület elhelyezkedése, funkciója, lehetséges hasznosítása okán javasolt általános gazdasági terület területfelhasználásba sorolni.</p>

2. ábra: Az újonnan beépítésre szánt területek
Forrás: Prorégió Kft.

M6 (érintett helyrajzi számok: 0161/2)	
	<p>Az érintett régészeti lelőhely azonosítója: 11114. A vizsgált terület a település északi részén, az 12114 jelű út nyugati oldalán helyezkedik el. A beépítetlen terület az alaptérkép szerint is kivett, vízmű funkciójú és a valóságban is ekként működik. A telkek az ökológiai folyosó részét képezik és a nagyvízi meder övezetében vannak. A kivett terület funkciója, használata okán javasolt különleges pincés terület területfelhasználásba sorolni.</p>

3. ábra: Az újonnan beépítésre szánt területek
Forrás: Prorégió Kft.

M7 (érintett helyrajzi számok: 0209/4)	
	<p>Az érintett régészeti lelőhely azonosítója: 11107. A vizsgált terület a belterülettől nyugatra, a horgásztó mellett helyezkedik el. A területen épület nem található, a tó környezete részben beerdősült, az ökológiai folyosó részét képezi. A kivett terület elhelyezkedése, hasznosítása okán javasolt különleges beépítésre nem szánt rekreációs terület területfelhasználásba sorolni.</p>

4. ábra: Az újonnan beépítésre szánt területek
Forrás: Prorégió Kft.

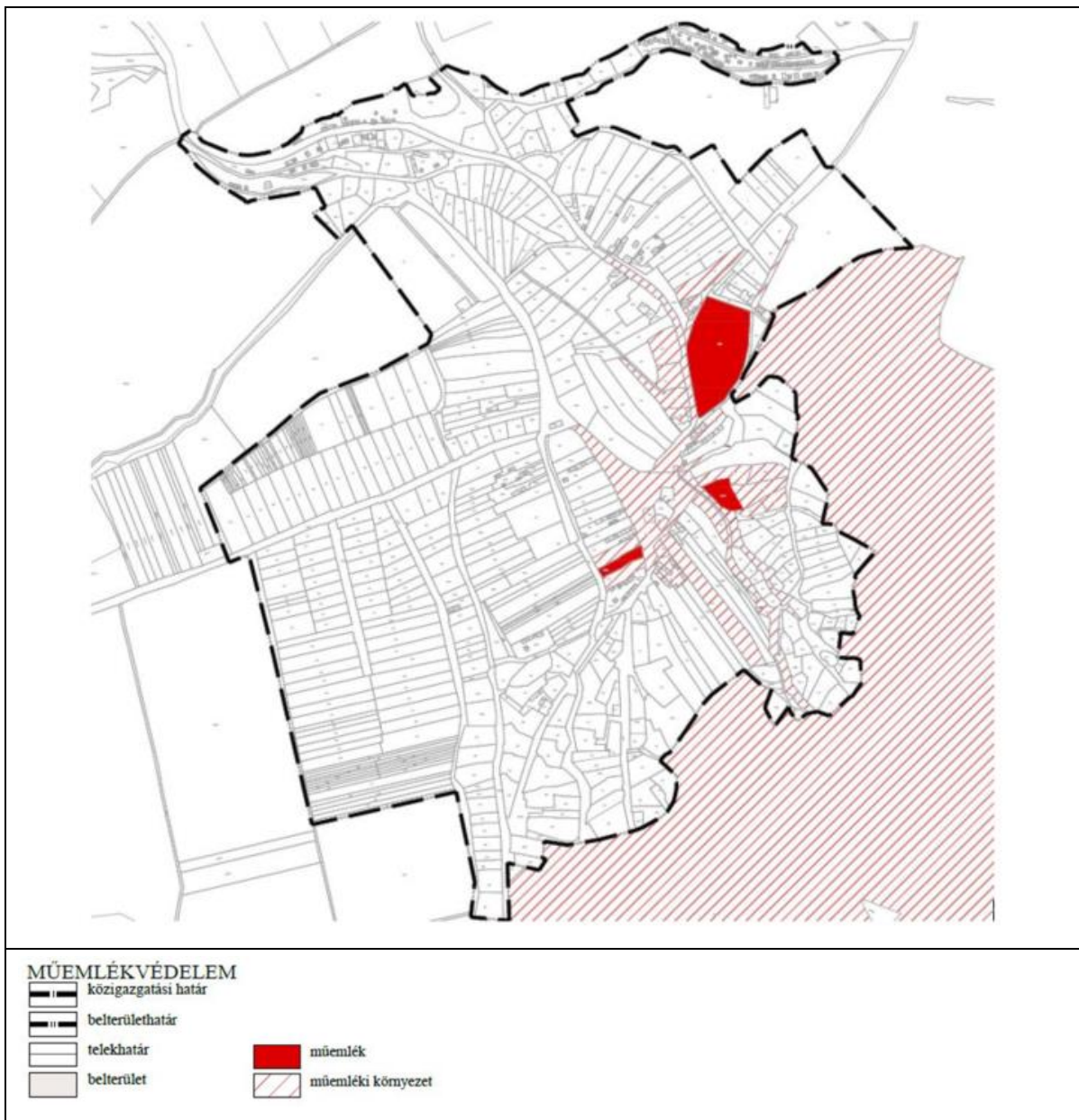
I.3 A védett műemléki értékek települési értékleltára

I.3.1. Világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek

Világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek nem találhatók Perőcsény határában.

I.3.2. Országos építészeti örökség elemei

Perőcsény közigazgatási területén 3 törzsszámon és 6 azonosítóval nyilvántartott országosan védett műemlék van.

5. ábra: Perőcsény műemlékeinek és műemléki környezetének áttekintő térképe

Szerk: Pro Régió Kft

TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	CÍM	NÉV	HRSZ.
11084	14961	Felszabadulás tér 9.	Népi lakóépület	819/1
11084	14962	Felszabadulás tér 9.	Népi lakóépület gazdasági épületei	819/1
11084	11475	Felszabadulás tér 9.	Népi lakóépület és gazdasági épületei	819/1
11167	11689	Felszabadulás tér 30-31.	Népi lakóház	677/7
11167	15531	Felszabadulás tér 30.	Népi lakóház istállója	677/7
7178	7214	Kossuth u.	Református templom	25

Népi lakóház és gazdasági épületei, Felszabadulás tér 9.

A palóc, vagy északi háztípusba sorolható, archaikus lakóépület a 19. század első feléből (?). A település központi terének keleti oldalán, szabálytalan alakú telken, a telek belsejében, az utcavonalra merőleges elhelyezkedésben szabadon áll. Eredetileg háromosztatú, szoba-konyha-szoba alaprajzú, később kamrával bővített lakóépület, a konyhában rakott tűzhely és szabadkémény. A telek hátsó részén, a ház tengélyre merőleges kisméretű, többosztatú, vegyes funkciójú gazdasági épület.

Népi lakóház és istállója, Felszabadulás tér 30.

A palóc, vagy északi háztípusba sorolható, archaikus lakóépület a 19. század első feléből (?). A település központi terének keleti oldalán, szabálytalan alakú telken, a telek belsejében, az utcavonalra merőleges elhelyezkedésben áll. Eredetileg háromosztatú, szoba-konyha-szoba alaprajzú, később kamrával bővített, a konyhában rakott tűzhely és szabadkémény. A lakóépület és - a részben szintén lakófunkcióban használt - melléképületei soros elrendezésben, közös tető alá építve helyezkednek el. Korábban fekvődeszkás deszkakerítés, deszka nagykapu és függőleges deszkázatú kiskapu határolta a telket. Szép arányú lakóépület, a kis nyílászárókkal tagolt, egységes, viszonylag nagytömegű, fehérre meszelt épülettesten arányos méretű kontyolt nyeregtető ül, körben kissé túlnyúló ereszalját képezve. Az utcai homlokzaton két kisméretű, négyszemes, egyrétegű, a belső falsíkon elhelyezett ablak található. Az udvari homlokzat nyílászárói szabálytalan ritmusúak, az első szobából egy kisméretű ablak, a konyhából egy félajtós ajtó és mellette a padlásfeljáró ajtaja, a hátsó szobából két hatszemű, egyrétegű ablak, a kamrából egy ajtó és egy kisablak az istállóból pedig egy deszkaajtó és egy ablak nyílik az udvarra. Az udvar végében keresztben gabonáskamra áll, melynek falazata - az istállóhoz hasonlóan - sárba rakott erdei és patakkő. A gabonásnak két helyisége van. A két lakóépülethez soros elrendezésben, közös tető alá épített istálló kapcsolódik. Az istállóban megmaradt a jászol.

Református templom, Kossuth L. u.

Homlokzat előtti toronnyal ellátott egyhajós, keletelt, gótikus eredetű templom a 19. században átépített hajóval. A hasábos nyugati torony, és az épület északi fala a középkori templom maradványa, a hajó neogótikus jellegű. Puritán egyszerűséggel berendezett, téglány alakú, hosszúra nyúlt, igen magas, világos tér. A nyugati és a keleti oldalon fa oszloppárokra nyugvó fakazat, sima fa mellvéddel. A toronyaljából alakított előcsarnokból a hajóba vezető csúcsíves kapu nem áll egyvonalban a középkori toronybejárattal. A hajó déli falában az oldalbejárat felett vörösmárvány tábla, felirattal. A 14. századi eredetű (esetleg korábbi) templom a 16. századtól a reformátusok kezén volt, újjáépítésére a 19. században került sor.

Perőcsény közigazgatási területén nyilvántartott műemléki környezet:

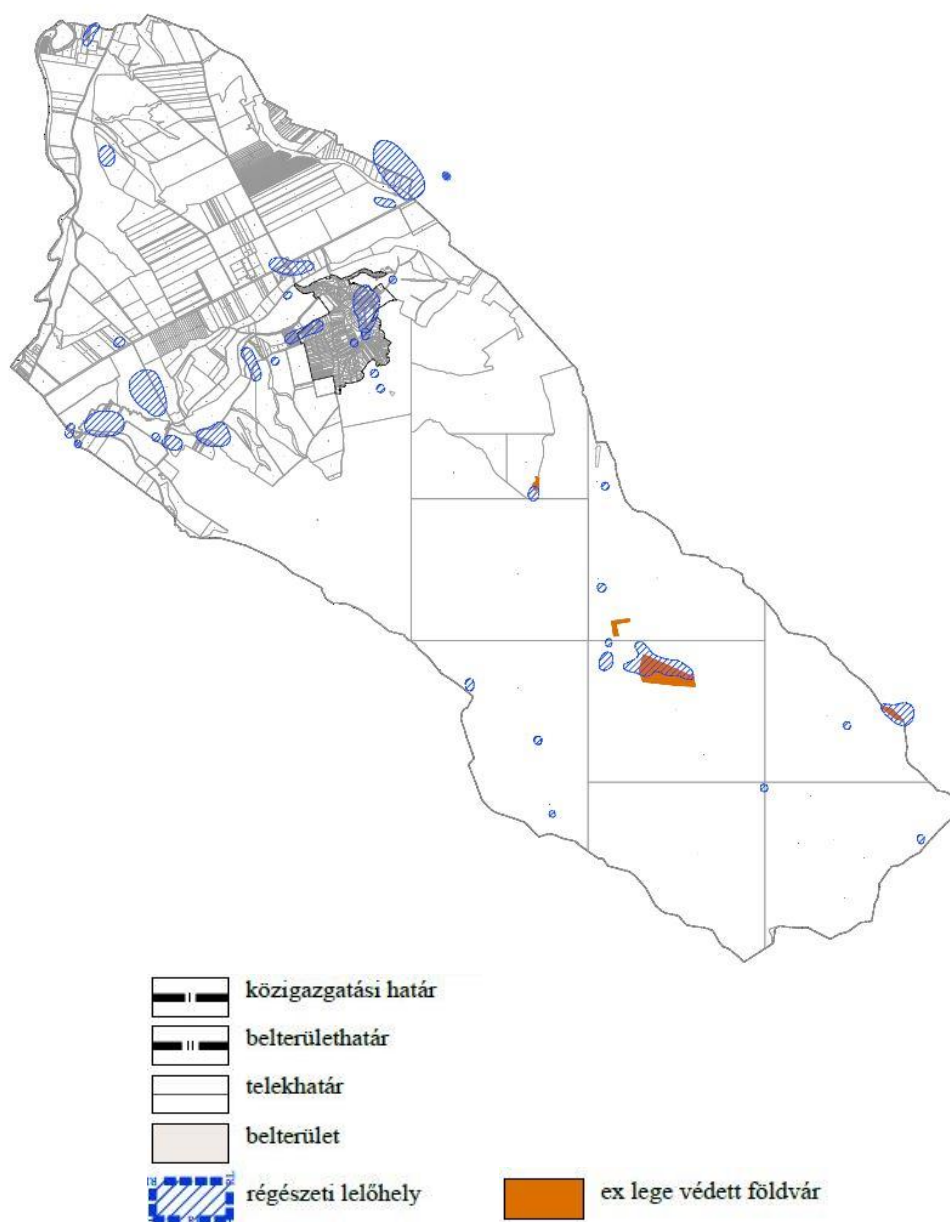
TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	CÍM	NÉV	HRSZ.
11084	13116	Felszabadulás tér 10.	Népi lakóépület és gazdasági épületei műemléki környezete	691, 781/1, 823, 822/2, 821, 819/2, 818, 817, 689
11167	13117	Felszabadulás tér 21.	Népi lakóház műemléki környezete	672, 678, 681, 685/3, 686, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 706/2, 707, 708, 709
7178	29372		Református templom exlege műemléki környezete	9, 838/5, 828, 348, 346, 344, 341, 340, 33, 32, 27, 26, 253/3, 24, 23, 22, 214, 21, 20, 16, 12, 0288/3

I.4 Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek

A település régészeti lelőhelyeinek adatai a Miniszterelnökség Építészeti, Építésügyi és Örökségvédelmi Helyettes Államtitkárságának adatszolgáltatása, a régészeti lelőhelyek közhiteles nyilvántartása nyomán állítottuk összes.

A település közigazgatási területén 32 nyilvántartott régészeti lelőhely van, további 2 lelőhely a szomszédos Kemence területéről nyúlik át.

A lelőhelyek általános védelem alatt állnak, kiemelt, vagy védett régészeti lelőhely nincs a nyilvántartásban. Perőcsény területén nincs regisztrált régészeti érdekű terület.

6. ábra: Országos régészeti örökség elemei
Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

AZONOSÍTÓ	SORSZÁM	NÉV	HRSZ.	JELENSÉGEK
10466	11	Magos-fa	0143, 0292	Vár: Kyjatice-kultúra
10473	18	Csónakorr - Nadunák föle	098/10, 098/9, 098/8, 098/7, 098/19, 099, 098/21, 098/20, 098/18, 098/17, 098/16, 098/15, 098/14, 098/13, 098/12, 098/6, 095, 038/1, 038/2, 038/3, 038/5, 038/4, 041/1, 037, 041/2, 039, 20, 19, 18, 17, 16	Telepnyom: kelta
				Telepnyom: Árpád-kor
				Telepnyom: halomsíros kultúra
				Telepnyom: bronzkor-késő bronzkor
				Telepnyom: urnasíros kultúra
				Telepnyom: Kyjatice-kultúra
				Sír: ismeretlen kor
11093	2	Csarna-völgy	0294/1	Telepnyom: Kyjatice-kultúra Bizonytalan jellegű lelet: urnasíros kultúra
11094	3	Pusztatemplom -Lápa	0199, 0192, 0200/1	Temető: Árpád-kor
				Település: középkor
				Telepnyom: urnasíros kultúra
				Telepnyom: keleti Hallstatt-kultúra
				Telepnyom: kelta
				Telepnyom: római kor
				Telepnyom: népvándorlás kor
				Templom általában: Árpád-kor
				Telepnyom: lengyeli kultúra
				Telepnyom: badeni kultúra-bolerázi csoport
Telepnyom: badeni kultúra				
11095	4	Útelágazás	035, 0222/34, 0222/35, 031, 032, 0139/11, 036/3, 0136	Sír: ludanicei csoport
				Telepnyom: makói kultúra
11096	5	Belterület	691, 0288/3, 830, 829, 834, 833, 825/1, 831, 836, 838/4, 838/3, 838/2, 823, 822/2, 781/1, 354/1, 681, 27, 8, 17, 18, 19, 20, 16, 31, 30, 29, 22, 23, 21, 827, 28, 32, 346, 25, 26, 334/3, 334/2,	Település: középkor
				Templom általában: késő középkor

			336/2, 340, 344, 341, 339, 337, 336/1, 334/1, 323, 326, 329, 253/3, 320/2, 838/5, 828, 351, 352, 353/6, 02/3, 13, 3, 5, 6, 10, 34/2, 11, 7, 14, 15, 12, 9, 33, 34/1, 43/5, 43/4, 43/3, 43/8, 54, 49, 52/2, 53/3, 43/7, 43/6, 53/1, 51/2, 51/1, 55, 43/9, 43/10, 43/2, 43/11, 43/1, 35, 36, 37, 253/4, 48, 50, 52/1, 53/2, 325, 324, 57/1, 826, 838/6, 838/8, 835, 347, 348, 24, 214, 56, 4, 57/2, 61	Temető: késő középkor
				Pince: késő középkor
				Kőemlék: késő középkor
				Telepnyom: urnasíros kultúra
				Telepnyom: kelta
11097	6	Keresztutak	0288/3	Kincslelet: késő középkor
11098	7	Csarna-völgy	0294/1, 0293	Telepnyom: bronzkor-késő bronzkor
11099	8	Hamuház	0293	Telepnyom: Kyjatice-kultúra
11100	9	Halyagos	0293	Vár: Kyjatice-kultúra Telepnyom: középkor
11101	10	Salgóvár	0289	Telepnyom: bronzkor-késő bronzkor Vár általában: késő középkor Kőemlék: késő középkor
11102	11	Szegyinka	036/2	Telepnyom: őskor
11103	12	Harangláb	0101/2	Telepnyom: hatvani kultúra
11104	13	Poshadt-szög	0246, 0236/1, 0248, 0236/2, 0233/1, 0229/1, 0214/1	Telepnyom: bronzkor-késő bronzkor Telepnyom: kelta Telepnyom: honfoglalás kor Telepnyom: Árpád-kor
11105	14	Szabó-kövek	0291/1	Szórványlelet: késő középkor
11106	15	Magas-telek	0264, 0263, 0262/1	Telepnyom: népvándorlás kor Telepnyom: Árpád-kor
11107	16	Pallérok	0256, 0236/2, 0209/4, 0259/7, 0259/6, 0259/5, 0259/4, 0257, 0259/8, 0258, 0259/3, 0259/2, 0288/6	Telepnyom: badeni kultúra Telepnyom: Kyjatice-kultúra Telepnyom: kelta Sír: ismeretlen kor

11108	17	Malom-szőlők főle	0226/3	Telepnyom: Árpád-kor
11109	18	Garalytin	0244	Telepnyom: középkor
				Telepnyom: keleti Hallstatt-kultúra
				Telepnyom: kelta
11110	19	Jancsi-hegy	0296/4, 0295/5, 0296/1	Vár: bronzkor:
				Telepnyom: ludanicei csoport
				Telepnyom: makói kultúra
				Telepnyom: urnasíros kultúra
				Vár: középkor
11111	20	Keresztutak	0288/3	Raktárlelet: ludanicei csoport
11112	21	Bem utca	462, 0231/10, 0231/12, 0231/11, 0231/9, 0231/8, 0231/7, 0231/6, 0231/5, 0231/4, 0231/2, 0231/15, 0231/14, 0231/13, 463, 465, 464, 406, 0231/1, 376/2, 405, 450, 449, 448, 452, 447, 446, 445, 444, 443, 442, 441, 451, 453, 428, 432, 431, 430, 429, 407, 408, 409, 410, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 439, 440, 438, 437, 436, 435, 434, 433, 461, 460, 459, 458, 457, 456, 455, 454	Telepnyom: bronzkor-késő bronzkor
				Telepnyom: kelta
				Telepnyom: római kor
				Telepnyom: középkor
11113	22	Sikáros-dűlő	040, 013/12, 013/9, 013/8, 013/6, 013/7, 013/10, 013/5, 013/4, 013/1, 013/11, 013/3, 013/2, 0277, 0191, 0276, 06	Telepnyom: urnasíros kultúra
				Telepnyom: Árpád-kor
11114	23	Tuláti-rétek	078/2, 0161/17, 0161/18, 0161/19, 0161/20, 0161/21,	Telepnyom: keleti Hallstatt-kultúra
				Telepnyom: népvándorlás kor

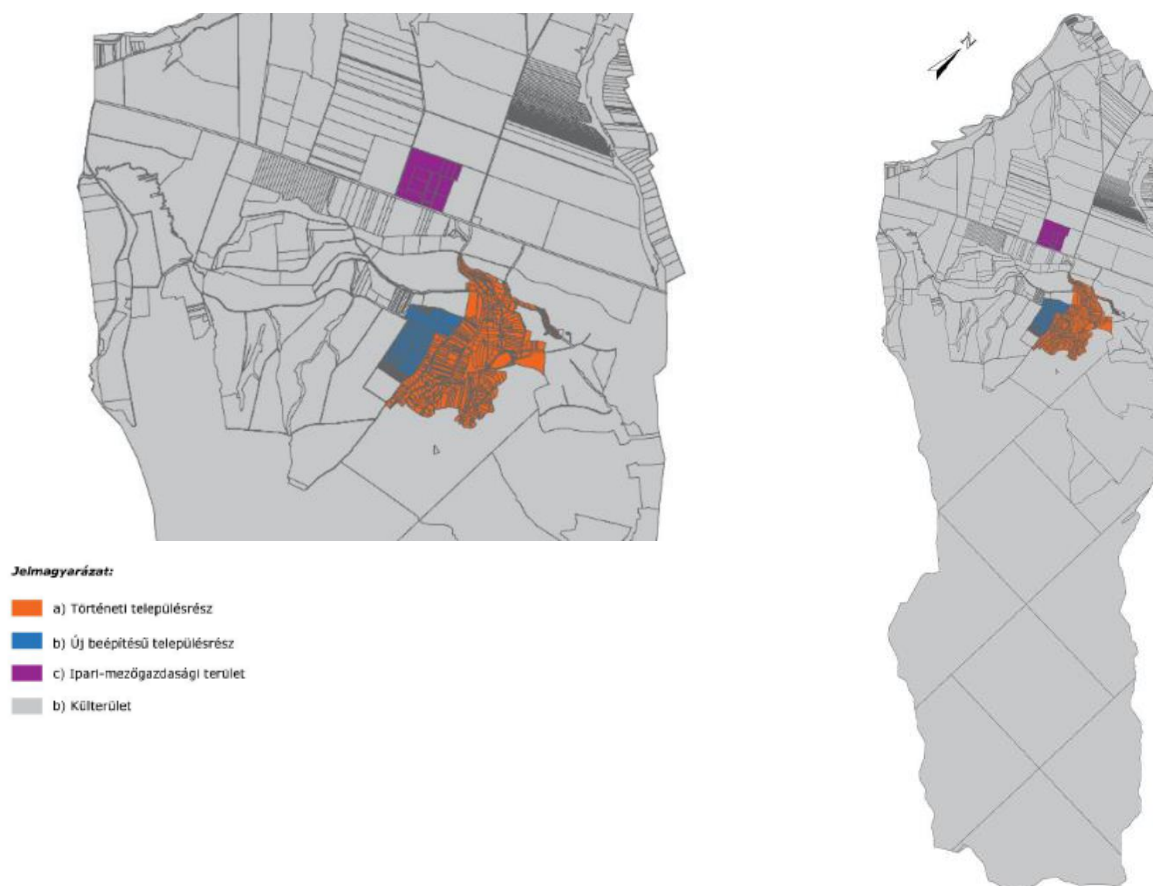
			0161/16, 0161/2, 0161/26, 0161/9	Telepnyom: Árpád-kor
11115	24	Pallérok	0263, 0262/1, 0260, 0261, 0259/1, 0288/6	Telepnyom: bronzkor-késő bronzkor Telepnyom: kelta Telepnyom: Árpád-kor
11116	25	Magas-telek	0282/1, 0282/2, 0271/3, 0229/3, 0262/2, 0262/3, 0263, 0262/1, 0267, 0276	Telepnyom: római kor Telepnyom: honfoglalás kor Telepnyom: Árpád-kor Telepnyom: urnasíros kultúra Telepnyom: kelta Importtárgy: római kor
11117	26	Száraz-árok	038/1, 040, 0280, 0281, 0282/1, 0279	Telepnyom: újkőkorszak-középső neolitikum Telepnyom: kelta Telepnyom: népvándorlás kor Telepnyom: Árpád-kor
11118	27	Felszabadulás tér 11.	691, 830, 829, 831, 696, 836, 819/1, 823, 822/2, 683, 694, 689, 781/1, 690, 685/3, 682, 685/2, 681, 698/1, 828, 214	Telepnyom: római kor Telepnyom: népvándorlás kor Telepnyom: honfoglalás kor Telepnyom: Árpád-kor Telepnyom: lengyeli kultúra Telepnyom: kelta
11119	28	Sas-kő	0292	Telepnyom: késő középkor
11120	29	Bánya-tető	0289	Szórványlelet: őskor
11121	30	Temető	02/3, 06, 07	Telepnyom: Árpád-kor
11122	31	Felszabadulás tér 31.	367, 678, 677/7, 672, 628/2, 629/1, 629/2, 630, 667, 668/1, 668/2, 670, 665, 664, 671, 631	Telepnyom: késő középkor
11123	32	Középkori bányák	0289	Bánya: középkor Vaskohó: középkor
11124	33	Magas-hídi-rét	0290, 0291/1	Telepnyom: Kyjatice-kultúra
11125	34	Csarna-völgy	0294/1	Bizonytalan jellegű lelet: bronzkor-késő bronzkor

I.5 A helyi építészeti örökség települési értékleltára

I.5.1 Településszerkezet, telekstruktúra és utcavonal-vezetés, utcakép és részletei, egyéb településkarakter elemek, építményrészletek, alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás

Perőcsény 20/2018.(IX.13.) sz. testületi határozatával jóváhagyta, településképi arculati kézikönyvét, melyben bemutatta a község természeti és épített értékeit.

Az arculati kézikönyvében négy eltérő karaktert állapít meg, történeti, új beépítésű, ipari-mezőgazdasági és külterület karaktert:

7. ábra: Perőcsény eltérő arculati karakterei
Forrás: Vámosmikola TAK

A Kárpát-medencében az emberi megtelepedésre különösen ideális helyek a neolitikum (ie. 10000) óta lényegében ugyanazok, melyek használatát a változó életmód, időjárás és történelem csak kis mértékben befolyásolta. E potenciális lakóhelyek között a legrövidebb, legkényelmesebb útvonalak az első településekkel együtt létrejöttek, és azóta vonalvezetésük általában csak kissé módosult: a kora újkorból már térképeken is feltüntetett hazai útvonalhálózat a maival csaknem teljesen megegyezik. Perőcsény változatos felszínét az Orzsányi- vagy Perőcsényi-patak ágai által vájt formák alakították ki, szabálytalan, olykor szalagtelkes, de összességében laza, halmazos belső résszel rendelkező falu. Az utakat leszámítva legkorábbi épített „réteget” a 14. századi eredetű templom jelenti. A 19. századot csak kevés fennmaradt épület képviseli, ma egyéb híján, ezek reprezentálják a „hagyományos” faluhoz leginkább illő képet. A palóc, vagy északi háztípus 19. századi korábbi és későbbi példái is megfigyelhetők a központi részen. Az utóbbiakat mér tekintélyes méretű pilléres tornácok kísérik.

Az utcaképet a belső, falusias karakterű területen a hagyományos paraszti építkezéshez sorolható, utcafronton és oldalhatáron álló, hosszú, sorolt parasztházak alkotják. Ezek közül néhány nagyobb méretű, már-már kispolgári igényeket is kielégítő épület volt.

A történeti karakterű településrészen az épületek a szabálytalan terepviszonyokhoz igazodnak, az utcafrontra igyekeznek merőlegesen álló, oldalhatáros, fésűs beépítési módot alkalmazni, de ehhez legtöbbször igen kevés a hely. A központi rész erősen besűrűsödött, a jellemzően kisméretű telkek olykor zsúfoltan beépítettek.

8. ábra: Perőcsény falusias arculati karakter
Forrás: Perőcsény TAK

Jelentős történeti jellegű térhasználatot jelent a település északi részén fennmaradt pincesor. A település északi határában a domboldalt a 18. század végén már szőlővel telepítették be. A borfeldolgozáshoz és tároláshoz kapcsolódó pince-présház sor mai formájában a 19-20. században alakult ki.

9. ábra: Perőcsény falusias arculati karakter
Forrás: Perőcsény TAK

A falvak 20. század második felében bekövetkező, országosan jellemzőnek tartható méretnövekedését a lakosságszám jelentős gyarapodása és lakóigényeinek alapvető változása indukálta. Az ún. Kádár-kockák a 20. század közepső évtizedeitől váltak a falukép meghatározó elemévé. A típus, a zárt, négyzetes alaprajzú, előkertes, nagyablakos, sáttortetős kispolgári villa, már az 1930-as években létezett, és 1950 után a falusi lakosság életszínvonalának emelkedésével szaporodott el az országban. Természetesen közben már a szocializmus lehetőségeihez igazodva, egyre jobban mellőzve az egyedi tervezés és kivitelezés kezdeti színvonalát, minőségét. Nem nehéz a kisablakos, oldalhatáron és utcafronton álló, oromzatos kis parasztház tudatosan kiválasztott ellentét látni az 1960-as, 70-es évekbeli családi házakban, amely a paraszti lét tagadását, a vágyott életmódváltást is magával hozta. Az utolsó füstös konyhák, és sok módosabb falusi lakóház is ekkor tűnt el nyomtalanul. Az építészeti divat változása az 1980-as évektől újabb típusok megjelenését hozta, amelyek azonban már nem kapcsolódtak a hazai építészet szerves fejlődéséhez. A média mintaadó szerepe egyre jobban felértékelődött, és tovább fokozódott az 1990-es években a sajtótermékek számának és típusának bővülésével, majd 2000-től, az Internet elterjedésének köszönhetően. Az 1980-as, 90-es évek alpesi házait nem éghajlati vagy életmódbeli váltás, hanem a jóléti osztrák és német példák vonzerejének növekedése magyarázza. Az újabb és újabb stílusok, mediterrán, hegyvidéki, minimalista, modern stb., változó technológiák, különösen a gyors építésű, részben előre gyártott házak, egyre összetettebb és változatosabb településképet eredményeznek, s mindez különösen a kistelepüléseken szembeötlő.

A központtól főként nyugatra települt újabb falurészek modern, szabályos beépítésűek, egymásra merőleges utcákkal és közel azonos telekmérettel jellemezhetők. Az épületek beépítési módja vegyes, olykor oldalhatáron álló, máskor előkertes, szabadon álló, laza, de szabályos telepítéssel. A kerítések áttörtek.

10. ábra: Perőcsény új beépítésű karakter
Forrás: Prorégió

A település belterületétől északnyugatra, ipari-mezőgazdasági terület található, melynek épületei a funkció indokolta csoportosításban, szabadon állnak.

A település területén a 700 m² alatti telekméretetek a leginkább jellemzőbbek, ezt követik a 700 és 1300 m² közöttiek. Legkevesebb az 50 000 m² feletti telkekből van, azonban területét tekintve messze ezek foglalnak el a legtöbb helyet a településből, és a 700m² alattiak a legkevesebbet. Látható, hogy a belterületen a kisebb telkek dominálnak (700-2000 m²).

Az intézményi épületek zömmel a település Felszabadulás téri központja körül helyezkednek el. Kissé távolabb csak a Művelődési ház esik.

Az lakóépületek jellemzően földszintesek, hagyományos épületmagassággal, elvétve előfordul tetőtér beépítés, emelet kialakítás. A tetőidomra a nyereg- és a sátoztető, esetenként kontyolt tető a jellemző, hagyományos tetőhajlásszöggel (35-45 fok között). Az ipari-mezőgazdasági területeken a tetőforma jellemzően egyszerű nyeregtető.

A településen a népi építészet hagyományai elsősorban a történeti településrészen fedezhetők fel. Számos háznál fellelhetőek a népi építészet jellegzetes épületarányai, a hagyományos nyílászáró és homlokzati arányok, a tornácos, kontyotetős kialakítás.

Az új beépítésű területeken jellemzően a 60-as, 70-es években épült házak vannak túlsúlyban és közbeékelődve egy-egy megmaradt hagyományos hosszúház található.

A lakóövezettől viszonylag távolabb található a település ipari-mezőgazdasági területe. Itt az épületek anyaghasználata, formája változatos, funkcióhoz igazodó.

A település belterületén használaton kívül lévő, leromlott állapotú többmedencés strand található, mely a helyi fúrt kutak vizéből táplálkozott. A fürdőhöz a kiépített medencéken kívül egyéb építmény nem tartozik.

11. ábra: Perőcsény telekméret vizsgálata
 Forrás: Meglapozó vizsgálat, Prorégió Kft. 2020.

12. ábra: Perőcsény telekméret vizsgálata
 Forrás: Meglapozó vizsgálat, Prorégió Kft. 2020.

I.5.2 Perőcsény 5/2018. (IX.20) önkormányzati rendelete a településkép védelméről

Az 5/2018. (IX.20) önkormányzati rendeltében a község településképe, az épített környezetének megőrzése érdekében a helyi építészeti értékvédelemmel, a településképi követelményekkel és a településkép-érvényesítési eszközökkel kapcsolatos szabályokat megállapította.

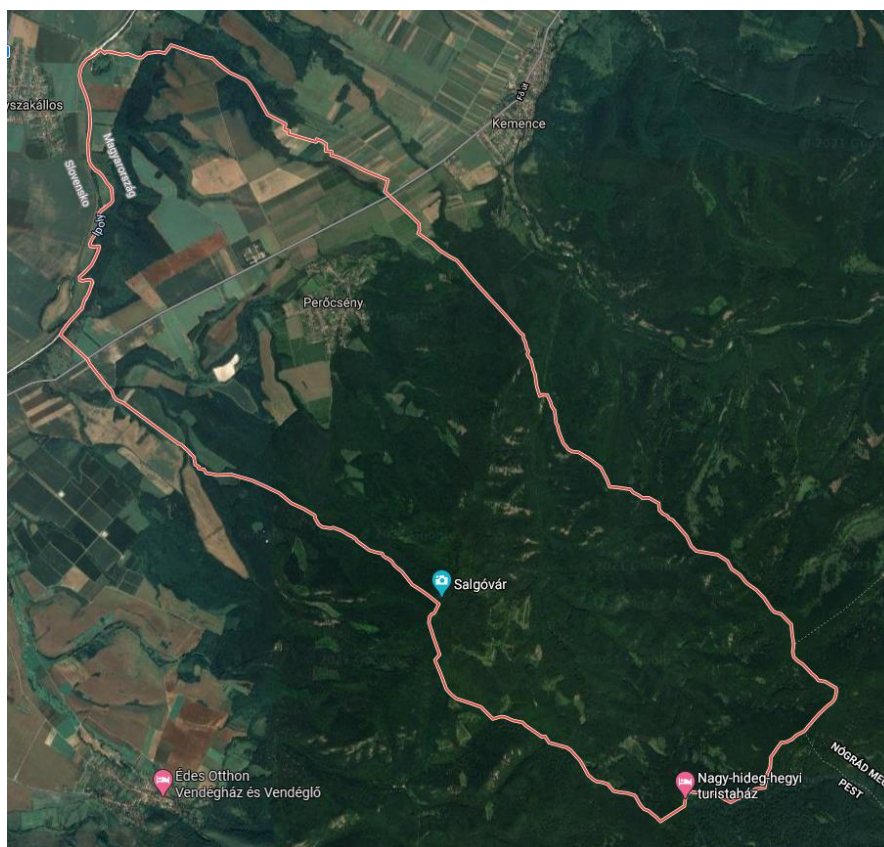
Az önkormányzat településképi szempontból meghatározó területnek jelölte ki Perőcsény teljes közigazgatási területét.

A meghatározott területek:

- Történeti településrész
- Új beépítésű településrész
- Ipari-mezőgazdasági terület
- Külterületet

Meghatározásra került a helyi védelem két fajtája, az egyedi építészeti védelem és a területi védelem, de a terület sem az idézett rendeletben, sem pedig azóta nem jelölt ki helyi védett objektumokat.

I.5.3 Táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet

13. ábra: Tésa légifotó
Forrás: Google Earth

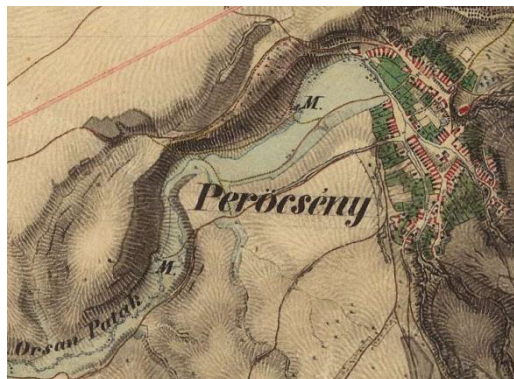
Perőcsény Község területét a Natura 2000 területek közül a Börzsöny elnevezésű, valamint Ipoly-völgy elnevezésű kiemelt jelentőségű természet megőrzési területek érintik, továbbá a Börzsöny és Visegrádi-hegység elnevezésű különleges madárvédelmi terület. Országos jelentőségű védett természet terület a Duna-Ipoly Nemzeti Park. Perőcsényben ex lege védett források és földvárak is vannak. Perőcsényt az Országos ökológiai hálózat mindhárom övezete (magterület, ökológiai folyosó

és puffer terület) érinti. Perőcsény község egész területét lefedi a 9/2019 (VI.14.) MvM rendelet által lehatárolt Tájképvédelmi terület övezete. Helyi jelentőséggel bíró természeti értékek Perőcsényben az Ipoly menti galériaerdők, és foltonként fennmaradt füzes mocsaras területek, a régi gyümölcsösök, a Börzsöny-hegység erdőségei, jellegzetes sziklaformái, forrásai és patak völgyei.

A történeti térképen az Orzsán-patak mentén széles sávban ártéri terület van, vizenyős, nádas, sásos, mocsaras területekkel övezve. Délkelet felé a Börzsöny nagy erdőségei húzódnak.

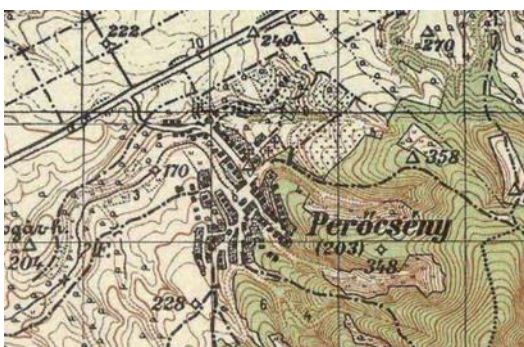
14. Ábra: Magyarország Első Katonai Felmérése (1763-1787) Forrás: <https://mapire.eu/hu>

15. Ábra: Magyarország Második Katonai Felmérése (1819-1869) Forrás: <https://mapire.eu/hu>

16. Ábra: Magyarország Harmadik Katonai Felmérése (1869-1887) Forrás: <https://mapire.eu/hu>

17. Ábra: Magyarország Negyedik Katonai Felmérése (1896-1914) Forrás: <https://mapire.eu/hu>

A külterület használatában meghatározóak a domboldalakra felkúszó gyümölcsösök és erdőségek, illetve a sík területen szétterülő szántók.

Perőcsény külterületét ma is nagy kiterjedésű erdőségek borítják, a község összterületének erdősültsége megközelíti a 70%-ot, e mellett vízparti-, természet-közeli területek, szántók, rétek, legelők, szőlők, gyümölcsösök is jellemzőek a tájra. Az erdőterületek jelentős része védett természeti területen fekszik. Az erdők többnyire a külterület délkeleti részén, a Börzsöny lábánál összefüggő foltokat alkotnak, összetételüket tekintve tölgyes, bükkös lomblevelű erdők. A természet közeli művelési ágak (erdők, rétek, legelők) és megművelt területek (szántók, szőlők, gyümölcsösök, kertek) összesen több mint 90%-át teszik ki a település összterületének. Perőcsény területén nyilvántartott gyümölcsstermőhelyi kataszteri területek vannak. Az egykori tájképet meghatározó szőlők és a szőlőkhöz tartozó pincés területek ma már csak szórványosan lelhetők fel.

II. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE

II.1 A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások és hatásainak ismertetése

A 2016. évi LXXIV. törvény a településkép védelméről szóló törvény

„1. § E törvény célja az építési beruházások támogatása, egyúttal a hazai városok és községek sajátos településképének védelme és alakítása társadalmi bevonás és konszenzus által, olyan módon, hogy

a) egy önkormányzati rendeletben kerüljenek egyértelműen megállapításra a településkép védelmének elemei,

b) a településképi követelmények alkalmazásának felelősségi viszonyai egyértelműen legyenek meghatározva.

c) az önkormányzat biztosítson széleskörű tájékoztatást a településképi követelményekről, ezzel elősegítve a településkép védelmének és alakításának eredményes érvényesülését az építmények tervezése és kivitelezése során.

2.§ (1) A településkép védelme a település vagy településrész jellegzetes, értékes, illetve hagyományt őrző építészeti arculatának és szerkezetének - az építészeti, táji érték és az örökségvédelem figyelembevételével történő - megőrzését vagy kialakítását jelenti.”

A fenti törvény céljai, az épített környezet értékeinek megőrzése, a településkép védelme, mely cél érdekében Perőcsény 5/2018. (IX.20) önkormányzati rendeltével döntött a településkép védelméről. 2018. február 8.-án fogadta el a Településképi Arculati Kézikönyvet.

Perőcsény új szerkezeti és szabályozási terv koncepciójában végig szem előtt tartja a település arculatának, épített környezeti értékeinek, identitásának megőrzését, a zöldfelületei rendszer fejlesztését. A megfogalmazott módosítások között jogszabályi változásokból, idők során megváltozott területhasználatból adódó, a település gazdasági helyzetének javításához hozzájáruló változások szerepelnek.

II.1.1. A változások hatásai, régészeti örökségre gyakorolt hatás

A település szerkezeti és a szabályozási terve, helyi építési szabályzata meghatározza az építési tevékenység kereteit. Az építési tevékenység földmunkával járó esetekben jellegétől fakadóan, megváltoztatja az eredeti rétegviszonyokat, így olyan rétegeket is érint, melyek régészeti-történeti emléket tartalmaznak. A régészeti védelemmel érintett területeken a hatályos törvények megfelelő védelmet biztosítanak. A régészeti beavatkozások mértékét a konkrét kiviteli tervek ismeretében, /2001.évi LXIV. tv. 7. § (3) bek./, döntés előkészítő örökségvédelmi hatástanulmány, vagy előzetes régészeti dokumentáció kidolgozásával lehet meghatározni.

A régészeti érdekű területek esetében a földmunkavégzés során régészeti megfigyelés szükséges és amennyiben szükséges, a mentő feltárást el kell végezni.

A szakszerű feltárás szükségessége az őskori, római kori, népvándorláskori, középkori leleteknél kiemelt fontosságú, hiszen a feltárás folyamán az eredeti rétegeitől megfosztott leletek elpusztulhatnak.

II.1.2. A változások hatásai, történeti településre, a táj- és településszerkezetre

A tervezett változtatások megvalósítása a település településhálózatban elfoglalt helyén nem változtat. A kialakult település karakterét, a településképet, az utcaképet nem veszélyezteti, a település kulturális örökségére nincs negatív hatással. A településképvédelméről a 5/2018. (IX. 20.) önkormányzati rendelt megfelelően biztosítja.

A TSZT módosítási javaslatok a tájszerkezetet nem befolyásolják, a napjainkra kialakult tájhasználat értékes elemeit az új TSZT megtartja. A terv egyik legfontosabb célja a tájszerkezeti szempontból is meghatározó az erdőterületek védelme és a mezőgazdasági területek fennmaradásának elősegítése. Mind a nagytáblás szántóföldek, mind a kertészettel, gyümölcs- és szőlőtermesztéssel jellemezhető kertés mezőgazdasági területek megőrzendők, különös tekintettel a nyilvántartásba vett gyümölcsstermőhelyi kataszteri területekre.

Perőcsény jellegzetes, pincéket és prэшázakat hordozó telkeinek védelmére is külön területfelhasználást jelöl ki a TSZT, így a meglévő épületek védelme egyedi szabályozással biztosítható lesz, és a jellemzően apró telkek további felaprózódása a tájképi egység megóvása érdekében megakadályozható lesz.

II.1.3. A változások hatása a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre

Az épített örökségek és azok környezete a módosítások során csekély mértékben érintettek. Az alábbi táblázat a bemutatja a változtatás műemlékvédelmi, helyi védettségi, illetve régészeti örökség érintettségét.

II.1.4. Komplex módosítások

Változás sorszám	Érintett terület (hrsz), fő	A rövid és középtávon tervezett változások ismertetése, a rendezés során tervezett
a		<p>a) településhálózati és tájhasználati változás,</p> <p>b) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás,</p> <p>c) infrastrukturális változás,</p> <p>d) népesség, életmód, társadalom, kultúra változása,</p> <p>e) műemléki értékek felmérése esetén a középtávon tervezett, a települési értékleltárban szerepeltetett létesítmények megjelenését érintő beavatkozások megnevezése és rövid ismertetése.</p>
<p>Hatáselemzés, a változások hatásai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a történeti településre, település – és tájszerkezetre, - a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre. 		
M1.	A vizsgált terület a település nyugati felén, az 12114 jelű út mellett helyezkedik el. Az alaptérkép szerint a telek kivett, major funkciójú. A terület gondozatlan, használaton kívüli, a rajta elhelyezkedő épület állaga	<p>a) településhálózati és tájhasználati változás,</p> <p>b) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás,</p>

	romos. A terület beépítési százaléka jelenleg kb. 7,5%. Hrsz.: 0159 K-mü	
<p>Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket.</p> <p>A módosítás a történeti településre, a kialakult településszerkezetre nincs hatással. A kivett terület elhelyezkedése, funkciója okán javasolt különleges mezőgazdasági üzemi terület területfelhasználásba sorolni.</p>		
M2.	<p>A vizsgált terület a belterülettől északra, a 1201 jelű út mellett, az üzemelő gazdasági terület és a belterületre bevezető út közelében helyezkedik el. Az alaptérkép szerint a telek kivett, telephely funkciójú. A terület jelenleg mezőgazdasági termelés alatt áll, a telek délnyugati sarkán kőkerítés romja látható.</p> <p>Hrsz.: 036/3 Gá</p>	<p>a) településhálózati és tájhasználati változás, b) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás,</p>
<p>A módosítással érintett terület része a 11095 nyilvántartási számú régészeti lelőhelynek. Ha az érintett telek átsorolása miatt földmunka is várható a lelőhely védelme érdekében régészeti feladatok merülhetnek fel. A régészeti feladatok szakszerű ellátása érdekében a hatályos jogszabályban meghatározott, jogosult szervezethez kell fordulni.</p> <p>A módosítás különben a történeti településre, a kialakult településszerkezetre a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol. A kivett terület elhelyezkedése, funkciója, lehetséges hasznosítása okán javasolt általános gazdasági terület területfelhasználásba sorolni.</p>		
M3.	<p>A vizsgált terület a Petőfi utca végén a belterülethez kapcsolódva helyezkedik el. A földhivatali alaptérkép szerint a telek kivett, raktár funkciójú, de épületet az alaptérkép nem jelöl. Jelenleg a területen egy működő raktárépület található, mely kb. 40%-os beépítést eredményez. A működő gazdasági funkció szerves egységet a képez a szomszédos telkekkel (hrsz: 452, 0231/4, 0231/2).</p> <p>Hrsz.: 0231/3 Gá</p>	<p>a) településhálózati és tájhasználati változás, b) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás,</p>
<p>Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket.</p> <p>A módosítás a történeti településre, a kialakult településszerkezetre nincs hatással. A kivett terület elhelyezkedése, funkciója, használata okán javasolt általános gazdasági terület területfelhasználásba sorolni.</p>		
M4.	<p>A vizsgált terület a 1201 jelű úttól északra helyezkedik el, a meglévő gazdasági terület közelében. Az alaptérkép szerint az érintett telkek</p>	<p>a) településhálózati és tájhasználati változás b) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás,</p>

	szántó művelési ágúak, a szomszédos telkektől eltérően gyümölcskataszteri területtel nem érintettek. A terület északi része az ökológiai folyosó része. Hrsz.: 0134/1-9. Gá/T	
<p>Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket.</p> <p>A módosítás a történeti településre, a kialakult településszerkezetre nincs hatással. A terület elhelyezkedése és a település gazdasági területeinek növelése érdekében önkormányzati szándék az érintett telkeket távlati általános gazdasági terület területfelhasználásba sorolni (Má-f övezetként szabályozva).</p>		
M5.	<p>A vizsgált terület a belterület északkeleti, pincés területe mellett helyezkedik el. Az alaptérkép szerint a telkek kivett, préház funkciójúak, jelenleg is gondozottak, használatban vannak. A 018/2-7 hrsz-ú telkeken 100%-os a beépítési százalék, az őket körülvevő 018/8 hrsz-ú telken 11%. A terület része az országos gyümölcsstermőhelyi kataszter területének.</p> <p>Hrsz.: 018/2-8 K-pin</p>	b) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás,
<p>Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket.</p> <p>A módosítás a történeti településre, a kialakult településszerkezetre a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol. A kivett terület funkciója, használata okán javasolt különleges pincés terület területfelhasználásba sorolni.</p>		
M6.	<p>A vizsgált terület a település északi részén, az 12114 jelű út nyugati oldalán helyezkedik el. A beépítetlen terület az alaptérkép szerint is kivett, vízmű funkciójú és a valóságban is ekként működik. A telkek az ökológiai folyosó részét képezik és a nagyvízi meder övezetében vannak.</p> <p>Hrsz.: 0161/2, 0161/4 Kb-vü</p>	b) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás,
<p>A módosítással érintett 0161/2 hrsz. terület része a 11114 nyilvántartási számú régészeti lelőhelynek. Ha az érintett telek átsorolása miatt földmunka is várható a lelőhely védelme érdekében régészeti feladatok merülhetnek fel. A régészeti feladatok szakszerű ellátása érdekében a hatályos jogszabályban meghatározott, jogosult szervezethez kell fordulni.</p> <p>A módosítás különben a történeti településre, a kialakult településszerkezetre a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol. A kivett terület funkciója, használata okán javasolt különleges beépítésre nem szánt vízgazdálkodási üzemi terület területfelhasználásba sorolni.</p>		
M7.	A vizsgált terület a belterületől nyugatra, a horgásztó mellett	a) településhálózati és tájhasználati változás

	helyezkedik el. A területen épület nem található, a tó környezete részben beerdősült, az ökológiai folyosó részét képezi. Hrsz.: 0209/4 E->KB-MÚ	b) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás,
<p>A módosítással érintett terület része a 11107 nyilvántartási számú régészeti lelőhelynek. Ha az érintett telek átsorolása miatt földmunka is várható a lelőhely védelme érdekében régészeti feladatok merülhetnek fel. A régészeti feladatok szakszerű ellátása érdekében a hatályos jogszabályban meghatározott, jogosult szervezethez kell fordulni.</p> <p>A módosítás a történeti településre, a kialakult településszerkezetre a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol. A kivett terület elhelyezkedése, hasznosítása okán javasolt különleges beépítésre nem szánt rekreációs terület területfelhasználásba sorolni.</p>		
M8.	A vizsgált terület a belterületől délkeletre, a Nemzeti Park területén helyezkedik el. Az erdei tisztás telkén egy gazdasági funkciójú épület található, a terület beépítési százaléka 2,9 %. Hrsz.: 0288/4 Kb-rek	a) településhálózati és tájhasználati változás
<p>Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket.</p> <p>A módosítás a történeti településre, a kialakult településszerkezetre a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol. A terület kivett és erdei pihenőhelyként hasznosító, ezért javasolt különleges beépítésre nem szánt rekreációs terület területfelhasználásba sorolni.</p>		
M9.	A vizsgált terület a Nemzeti Park területén, a település kemencei határa mellett, a Csarna (Fekete)-patak völgyében helyezkedik el. A telek az alaptérkép szerint „kert” művelés ágú. A területen több épület is található, a Feketevölgy Panzió és az erdei kisvasút végállomás kiszolgáló épületei. A telek jelenlegi beépítési százaléka kb. 11%. A terület kedvelt kirándulópont és erdei iskolák helyszínéül is szolgál. Hrsz.: 0294/2 K-rek	a) településhálózati és tájhasználati változás
<p>Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket.</p> <p>A módosítás a történeti településre, a kialakult településszerkezetre a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol. A területet a jelenlegi hasznosítása okán javasolt különleges rekreációs terület területfelhasználásba sorolni.</p>		
M10.	A vizsgált terület a Nemzeti Park területén, a település délkeleti csücskében, Szokolya határa mellett helyezkedik el. A telek az alaptérkép szerint „erdő” művelés ágú. A	a) településhálózati és tájhasználati változás

	található a Nagy-hideg-hegyi túraközpont épülete és egy sífelvonó. A telek jelenlegi beépítési százaléka kb. 11%. A terület kedvelt kirándulópont az ország egyik legmagasabban fekvő turistaháza. Hrsz.: 0291/2 K-rek	
Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket. A módosítás a történeti településre, a kialakult településszerkezetre a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol. A területet a jelenlegi hasznosítása okán javasolt különleges rekreációs terület területfelhasználásba sorolni.		

II.1.5. Szabályozási vonalakat érintő módosítások, hatásuk

A	A Diófa utca végén, a belterület határán jogilag nincs meg a közterületek folytonossága ezért szükséges az út kiszabályozása.	c) infrastrukturális változás
Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket. A módosítás a történeti településre, település- és tájszerkezetre, a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol. Az út a valóságban folytonos, a módosítás jogi jellegű változást, a kialakult állapot átvezetését jelenti.		
B	A Dózsa Gy. utca végén, a belterület határán jogilag nincs meg a közterületek folytonossága ezért szükséges az út kiszabályozása.	c) infrastrukturális változás
Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket. A módosítás a történeti településre, település- és tájszerkezetre, a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol. Az út a valóságban folytonos, a módosítás jogi jellegű változást, a kialakult állapot átvezetését jelenti.		
C	A Dózsa Gy. utcai távlati lakófejlesztési területet az önkormányzat a településrendezési szerződések megkötését követően kívánja szabályozni, a területek feltárására „közlekedés céljára fenntartott terület” került kijelölésre a terven.	c) infrastrukturális változás
Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket. A módosítás a történeti településre, település- és tájszerkezetre, a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol, a változással a terület ütemezett fejlesztésének megvalósítása válik lehetővé.		
D	A belterület északnyugati részén fekvő távlati lakófejlesztési területet az önkormányzat a településrendezési szerződések	c) infrastrukturális változás

	megkötését követően kívánja szabályozni, a területek feltárására „közlekedés céljára fenntartott terület” került kijelölésre a terven.	
<p>Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket.</p> <p>A módosítás a történeti településre, település- és tájszerkezetre, a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol, a változással a terület ütemezett fejlesztésének megvalósítása válik lehetővé.</p>		
E	A Petőfi Sándor utca – Ady Endre utca találkozásánál a közterületen úszó lakótelek környezete a valóságnak és a használatnak megfelelően kiszabályozásra került.	c) infrastrukturális változás
<p>Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket.</p> <p>A módosítás a történeti településre, település- és tájszerkezetre, a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol. A változtatás a kialakult állapot átvezetését jelenti.</p>		
F	Hunyadi utca folytatásaként déli irányban „közlekedés céljára fenntartott terület” került kijelölésre a területek feltárása érdekében.	c) infrastrukturális változás
<p>Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket.</p> <p>A módosítás a történeti településre, település- és tájszerkezetre, a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol, a változással az érintett területek közlekedése javul.</p>		
G	A Bem utca érintett szakaszán 4,5 m-es szabályozási szélességgel kiszabályozás történt.	c) infrastrukturális változás
<p>Nem érint országos, vagy helyi védelem alatt álló értéket.</p> <p>A módosítás a történeti településre, település- és tájszerkezetre, a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre hatást nem gyakorol, a változás kisléptékű.</p>		

III.1.6. Építési övezetek eseti változásai, hatásuk

Nincs tervezett, vizsgálható változás.

III. AZ ÉRTÉKVÉDELMI TERV

Az országos védettség alatt álló műemlékeket, objektumokat, nyilvántartott műemléki értékeket, és a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket érintő beavatkozások, beruházások során a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 2001. évi LXIV. törvény és a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendeletben foglaltak az irányadók.

III.1 Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

A helyi építészeti örökség tekintetében a 5/2018. (IX. 20.) önkormányzati rendeltében Perőcsény Önkormányzat Képviselő-testületének önkormányzati rendelete intézkedik a településkép védelméről. Az önkormányzat a településkép szempontjából meghatározó területekként jelöli ki Vámosmikola teljes közigazgatási területét. Az önkormányzat településkép védelméről szóló rendeletében nem szerepel egyedi és területi védelemre kijelölt objektum.

A hatályos rendelet a helyi örökségi értékek hosszú távú fenntartását hivatott segíteni. A cél megvalósítása érdekében új önkormányzati feladatként szükséges lehet egyes objektumokat egyedi és területi helyi védelem alá helyezni.

Jogsabályi háttér:

- 1997. évi CXL. törvény – a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről
- 149/2000. (VIII. 31.) Kormányrendelet – a Magyar Köztársaság Kormánya és az Európa Tanács tagállamai között, 1992. január 16-án kelt, Vallettában aláírt, a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről
- 2001. évi LXIV. törvény – a kulturális örökség védelméről
- 191/2001. (X. 18.) Kormányrendelet – az örökségvédelmi bírságról
- 3/2003. (I. 25.) NKÖM rendelet – egyes régészeti lelőhelyek védetté nyilvánításáról, illetőleg régészeti védettség megszüntetéséről
- 19/2010. (IV. 23.) OKM rendelet – a kulturális szakértői tevékenység folytatásának feltételeiről és a kulturális szakértői nyilvántartás vezetéséről
- 14/2010. (XI. 25.) NEFMI rendelet – a kulturális javak kiviteli engedélyezéséről
- 2012. évi II. törvény - a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2012. évi CLII. törvény - a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról
- 393/2012. (XII. 20.) Korm. rendelet - a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról
- 32/2014. (IV. 14.) BM rendelet - egyes régészeti lelőhelyek védetté nyilvánításáról, valamint a régészeti lelőhely és a műemléki érték védetté nyilvánításáról, nyilvántartásáról és a régészeti feltárás részletes szabályairól szóló 80/2012. (XII. 28.) BM rendelet módosításáról
- 2014. évi CVI. törvény - a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény és azzal összefüggő törvények módosításáról

- 13/2015. (III. 11.) MvM rendelet - a régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint a régészeti lelőhely és a lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól
- 68/2018. (IV.9) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról

Ezen túl helyi szabályozási eszközök is rendelkezésre állnak az épített örökség megőrzése érdekében.

III.2 Az önkormányzati feladatok meghatározása

A településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény alapján meg kellett alkotni a településkép védelmi önkormányzati rendeletet, amely az azt megelőző Településképi Arculati Kézikönyv ajánlásain alapul. Perőcsény Község Önkormányzata Képviselőtestületének 5/2018. (IX. 20.) önkormányzati rendeletének segítségével biztosítja az örökségi elemek védelmét. Ennek kiegészítésére az alább felsorolt objektumokat javasoljuk egyedi ill. területi védelem alá helyezni.

Javaslat az egyedi védelemre:

Népi-historizáló lakóház, Kossuth u. 15. hrsz.: 59/6

Indoklás: Mintaszerűen helyreállított kései népi lakóház. Északi vagy palóc hosszúház, széles eresszel, kontyolt tetőformával.

Népi-historizáló lakóház, Kossuth u. 45. hrsz.: 323

Indoklás: Mintaszerűen helyreállított kései népi lakóház. Északi vagy palóc hosszúház, pilléres tonáccal, kontyolt tetőformával. Együd Árpád szülőháza.

Népi-historizáló lakóház, Kossuth u. 48. hrsz.: 321/4

Indoklás: Mintaszerűen helyreállított kései népi lakóház. Északi vagy palóc hosszúház, pilléres tornáccal, kontyolt tetőformával.

Turul-szobor (Első világháborús emlékmű), Kossuth u. hrsz.: 25

Indoklás: Jellegzetes tematikájú, színvonalasan kivitelezett köztéri emlékszobor. Magas, csonkagúla formájú kő talapzaton kiterjesztett szárnyú bronz turul figura.

Javaslat területi védelemre:

Pincesor, hrsz.: 171/2, 171/5, 171/6, 171/8, 179, 180, 186, 185, 191, 194, 195, 196, 197, 198, 201, 202, 203, 210, 211, 212

Indoklás: Az érintett falurész a határ szőlőművelésére emlékeztet, ezzel a történeti hasznosítás épített tanúja.

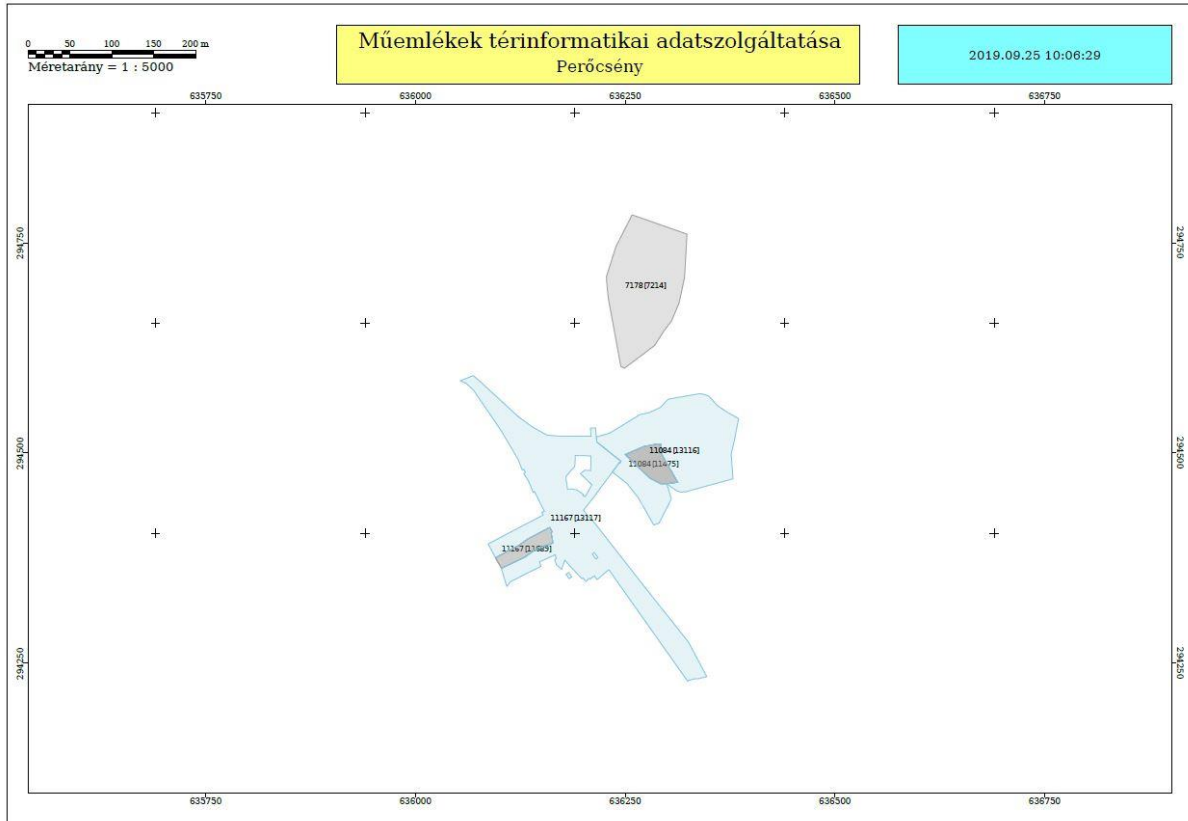
A Felszabadulás tér délkeleti térfala, Felszabadulás tér 14., 15., 17., 18., 20., 22. hrsz.: 696, 698/1, 697, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 711/1

Indoklás: Mintaszerűen helyreállított kései népi lakóházak, oldalhatáron, fésűs beépítésben, nagyrészt eredeti méretű telken. Északi vagy palóc hosszúház, széles eresszel vagy tornáccal, kontyolt tetőformával. Néhány beékelődött újabb beépítéssel.

IV. MELLÉKLETEK

IV.1 Perócsény község területére vonatkozó nyilvántartott műemlékek

IV.2 Perócsény község területére vonatkozó nyilvántartott régészeti lelőhelyek

